

Pòrtic

Manuel Cuyàs

Sota el barret

Manuel Cuyàs

Sota el barret

A cura de Pere Guixà

Pròleg de Xavier Graset

Pòrtic

Primera edició: març del 2019

© Manuel Cuyàs, 2019

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-438-1

Dipòsit legal: B. 4.521-2019

Fotocomposició: gama, sl

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

XIULAR

A casa érem separatistes però em van inculcar que els himnes dels països, de tots, s'han d'escoltar a peu dret i amb el barret tret. No hauria xiulat, doncs, l'himne espanyol, en el cas improbable de trobar-me al Camp Nou el dia de l'escriadassada estrepitosa. Els altres que facin el que vulguin, emparant-se en la llibertat d'expressió o en altres empires. Vaig aprendre igualment que la llibertat d'expressió limita amb l'educació, que també és sagrada. Almenys per a mi. Els altres, ja dic, que facin el que vulguin, sense prohibicions ni limitacions. Que l'himne espanyol no és el meu? Tampoc no l'és *La Marsellesa* o el de Sud-àfrica. Faig trampa, ja ho sé, i matiso la pregunta: que al so de l'himne espanyol —l'actual i els que l'han precedit— s'ha actuat contra Catalunya? Sí, però aquest himne el tenen també per propi persones, vives o mortes i d'aquí o de fora, que em mereixen el major respecte i que no han incidit mai contra mi ni contra el meu país. Algunes, ben al contrari. En ocasions han estat molt celebrades les cremes de banderes. Per exemple la dels Estats Units amb motiu d'una conculcació de drets o d'una guerra. No he participat de l'alegria de la combustió. La bandera americana, més enllà dels presidents o els generals que l'enarboren, és també la de Martin Luther King o de John Ford o

d'aquell senyor que no conec i que cada dia es lleva per anar a treballar en una feina honrada.

Jo, com els xiuladors, exigeixo que en un partit on s'enfronten bascos i catalans sonin els himnes de les respectives aficions, donant per bo que als camps de futbol hagin de sonar himnes. Si algú els xiulés, no ens ofendríem? Torno a fer trampa: l'espanyol els va suplir, i el fet mereix una censura. Censura contra els que manipulen el seu himne per imposar-se. Però l'himne? Potser no hi havia altre remei perquè és difícil destriar la música dels que li escriuen la lletra. En la utilització insidiosa de l'himne espanyol hauríem de tenir al costat els que se l'estimen i són demòcrates i respectuosos amb la gent i els pobles. Potser els hi tenim i ens hi hem d'aliar. Per si de cas i per totes les coses que dic, jo no hauria xiulat. Filo prim? Tothom és com és.

Cridar «independència» al rei? I tant. I més coses. És una mica rar tractant-se de qui dona nom a la competició i patrocina la copa en joc, però «*el fútbol es así*». Els símbols són més delicats. Ara que Xavier Pla prova de divulgar l'obra d'Eugeni d'Ors m'agafó a una sentència seva: «En aquest país el més revolucionari que es pot fer és tenir bon gust». També en un camp de futbol, disculpin la intromissió d'un finolis.

PLATJA

Ja hem entrat al juliol, i encara no he anat aquest any a la platja. Cosa estranyíssima en mi, que quan era jove ja hi era a l'abril, principis de maig, i que ara, de gran, ho feia al juny. I això que la tinc a cinc minuts a peu, sense necessitat d'agafar el cotxe ni buscar aparcament i amb la possibilitat de sortir de casa de qualsevol manera i ensenyant les ungles dels peus. Què em passa? No sé què em passa. Diria que em fa mandra, però la paraula *mandra* em sembla vulgar i insatisfactòria. Molts coneguts meus, que em tenen per un home tocat i posat partidari de la prudència en tot, s'estranyen i no em creuen quan els explico que jo he format part d'aquell contingent de gent que, situat sobre la sorra amb una tovallola, és capaç d'exposar-se una hora de rellotge al sol sense trobar el moment de saltar a l'aigua i amb el tomba i tomba per únic moviment. L'expressió «bany de sol» és tan absurda com anomenar «vestit de bany» la tela exigua que ens cobreix amb prou feines les parts, però jo amb aquest vestit que no vesteix sinó que despulla m'he banyat de sol, que és un bany que no mulla, sinó que resseca. No sé nedar. No m'enfonso, puc fer quatre braçades i potser unes quantes més, però des que vaig prescindir del pneumàtic que de petit em sostenia a l'aigua la natació no ha estat mai el meu fort. Tot i el dèficit,

dins de l'aigua salada, i amb la precaució de tocar a terra amb la punta del peu, he passat molt bones estones. Si això és així de cert, per què no he anat aquest any encara a la platja?

Una de les coses que més m'agraden d'aquest món és mirar la gent i els seus moviments. Puc dir, doncs, que la platja ha estat per a mi un gran observatori. Les parelles que festegen; les noies en flor que ignoren el món i qui l'habita; els nois que es volen exhibir davant d'elles amb capbussons mortals a l'aigua; les senyores grasses i primes que han deixat el marit a casa i en diuen de tots colors, del marit propi, del marit de les altres i del dinar que han deixat preparat; els homes panxuts i miradors; els nens que fan castells amb la galleda... Es diverteixen, els nens, fent castells de sorra o els fan perquè quan s'és nen se n'han de fer? I és clar: les noies joves i les senyores més grans que, perquè el sol les banyi més, prescindeixen del vestit de bany, en part o del tot. Quan anava a la platja a l'abril això no es veia. He fet tard per tot.

L'altre dia uns amics em van dur a sopar a Can Margarit, un restaurant de platja. El sol es ponia, un veler navegava damunt de l'aigua quieta, a la sorra no hi havia ningú. Algú va dir: «Quina pau, quina felicitat». Ai, que ens fem crepusculars.

CUINERS

Durant uns quants anys he passat per un carrer de l'Eixample de Barcelona on s'anunciava una escola de cuina. Com que em feia bona impressió, algun cop havia pensat d'entrar-hi i apuntar-m'hi. Cuino cada dia, i tot i que els comensals no se'n queixen sempre penso que em falten aptituds. Aquell «secret», aquell toc final o principal, aquelles audàcies que trobo en altres llocs i que jo no sé atrapar. O la bona presentació, que se'm resisteix. Si molts cops, com es diu, es menja pels ulls, a casa ho fem pels conductes ordinaris.

L'altre dia vaig passar per davant de l'escola de cuina, i devia ser l'hora del pati perquè el portal i el carrer eren plens d'alumnes. Vaig entendre que aquell centre pedagògic no estava fet per a mi ni per al meu pudor. Tots eren joves jove-níssims. Abundaven les gorres amb la visera al clatell, els cigarrets, les samarretes i els tatuatges, i si no fos perquè era de dia ho hauria pres per la sortida d'una discoteca. Només una noia enmig del personal masculí. Aquella humanitat estudiava cuina?

Picat per la curiositat, me n'informo:

—Abans, durant la febre immobiliària, els alumnes que no podien o no volien seguir els estudis reglats se n'anaven «a l'obra». Molts eren fills de paletes, guixaires o electricistes.

Els pares els reclamaven. Havien arribat a dir que a l'escola els seus fills perdien el temps. Per què estudiar història havent-hi una casa per construir i un bon sou a final de mes? Aquests joves que vostè ha vist a la sortida de l'escola de cuina preferirien ser captats per la Masia del Barça, és clar. Aquells que anaven «a l'obra», també. Però no surt un Messi cada dia, la construcció de pisos de moment s'ha aturat, i ara l'opció és la cuina. Hem canviat les pastetes amb ciment per la manipulació de la farina. Aquests nois i noies —sobretot nois, que són els més expeditius i irreflexius— han vist a la televisió cuiners que es fan rics i famosos, i volen emular-los. Els sembla fàcil: tallar l'enciam d'una manera graciosa, encendre el foc, remenar, servir el resultat en plats quadrats... No reben diners immediats, sinó que els en costa, però diguem que ho consideren una inversió. Al cap de poc s'adonen que la inversió serà molt llarga i molt costosa. Molts abandonen.

I els que segueixen?

—Alguns restaurants criden els millors. Pocs, és clar. Els altres? Bé, sempre hi ha les cuines dels hospitals o de les presons. O aquell bar de la platja que a l'estiu necessita braços per posar una paella congelada al microones.

daven. Pujol, també? Es va quedar sense títols i sense el seu estimat despatx del passeig de Gràcia. El seu partit s'havia embarcat en el procés independentista, maniobra delicada i perillosa, i s'havia de tirar a mar el ferro que torna boges les brúixoles.

Què ha fet, Pujol, en aquest any? S'ha tancat en un despatx sense ventilació del qual ara comença a sortir. Un «cau». El racó de pensar del penitent. Ha escrit molt. D'ell, més aviat poc. Del de sempre: d'Europa, de Grècia —un capítol del seu llibre de la presó el va dedicar a aquest país—, de Catalunya. Dona a llegir els escrits a alguns. Li diuen que els publiqui però no gosa perquè veu l'autoritat qüestionada. La gent i el país se'ls perd. El «procés», també. Pujol, si no hi ha pel mig la família que ell s'acusa d'haver desatès, sempre és el més lúcid de tots.

Al cap d'un any, alguns comencen a dir que «no n'hi ha per a tant». Ell pensa en la deixa. No només en la presumpta del pare Florenci, que l'ha martiritzat i l'ha fet anar a declarar al Parlament i al jutjat. En l'altra: en la dels seus anys de lluita i de govern, que ell sap que és espectacular, i els seus adversaris també. La deixa política i teòrica que, es reconeixi en veu alta o no, ha dut Catalunya fins aquí en confort, reconeixement i projecció de futur.

LA DEIXA

Avui fa un any que per quedar en pau amb ell mateix i amb la família Jordi Pujol va emetre la confessió que va commocionar el país sencer. La seva germana insisteix que la deixa monetària del pare Florenci és inexistent, però com que l'interessat la contradia, seguirem el seu raonament. Pujol, que és bàsicament un polític, i ho seria aquí i a fora, amb format nacionalista o sense, mai no va trobar l'oportunitat «política» d'admetre que tenia diners expatriats. Ni amb Suárez ni amb González ni amb Aznar. Els seus pactes amb aquests governants, fets «per Catalunya» i «per afavorir la governabilitat i el progrés d'Espanya», haurien fracassat amb el reconeixement. El va fer quan feia anys que estava «enretirat» i quan va tenir l'evidència que els seus fills estaven atrapats per culpa de l'herència, administrada pel gran. No en va calcular els efectes, ell que ho calcula tot. Es va pensar que de tan amunt com estava, i com que havia aconseguit que els més rabiosos antipujolistes l'acabessin considerant amb respecte, la «falta» seria digerida i finalment perdonada en el transcurs de l'agost. De tan amunt com estava, la caiguda va ser més vertiginosa i dolorosa. Els vells antipujolistes van destapar la capsa de les antigues essències, i amics i seguidors seus li van girar l'esquena. Els casos de corrupció abun-

CAP AL 27

La nit de Cap d'Any del 2000 vaig baixar a la platja per comprovar que les ones eren indiferents al canvi de segle i de mil·lenni. Coses meves, i una manera com una altra de fer-me venir vertigen còsmic i de relativitzar. L'ona de les dotze menys un minut era idèntica a la del minut inicial dels pròxims mil anys. Si Artur Mas va signar el vespre del dia 3 d'agost del 2015, any en curs, la convocatòria de les eleccions del 27 de setembre, les quals, segons com vagin, han de conduir a la independència de Catalunya, l'endemà al matí jo em personava a la platja. No per fer contemplació de les ones sinó per estudiar la reacció de la gent davant un desafiament de tanta magnitud. Els pares i mares vigilaven des de la sorra els nens que es tiraven a l'aigua, una noia feia ganxet i tres senyores d'una certa edat es banyaven parlant de com confitar el sofregit. Les senyores d'una certa edat acostumen a banyar-se en grups de tres. Rubens va ennoblir amb un títol mitològic una escena presa del natural. Les Tres Gràcies parlaven de sofregits. Aquell Cap d'Any, les ones es van mantenir immutables però a les dotze en punt es van obrir alguns balcons de les cases i hi va haver explosions de taps de xampany i de coets. La possible proximitat de la independència del país no va incitar en aquells pares, en aquella noia i en